

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 17ης Ιουλίου 2014*

«Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Οδηγία 2008/115/ΕΚ — Κοινοί κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών — Άρθρο 16, παράγραφος 1 — Κράτηση ενόψει απομακρύνσεως — Κράτηση σε σωφρονιστικό κατάστημα — Αδυναμία κρατήσεως των υπηκόων τρίτων χωρών σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως — Μη ύπαρξη τέτοιων εγκαταστάσεων στο ομόσπονδο κράτος εντός του οποίου κρατείται ο υπήκοος τρίτης χώρας»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-473/13 και C-514/13,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, οι οποίες υποβλήθηκαν από το Bundesgerichtshof και το Landgericht München I (Γερμανία), με αποφάσεις της 11ης Ιουλίου και της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, που περιήλθαν στο Δικαστήριο, αντιστοίχως, στις 3 Σεπτεμβρίου και στις 8 Οκτωβρίου 2013, στις δίκες

Adala Bero

κατά

Regierungspräsidium Kassel (C-473/13),

και

Ettayebi Bouzalmate

κατά

Kreisverwaltung Kleve (C-514/13),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους B. Σκουρή, Πρόεδρο, K. Lenaerts, Αντιπρόεδρο, A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, T. von Danwitz, A. Borg Barthet και M. Safjan, προέδρους τμήματος, A. Rosas, Γ. Αρέστη (εισηγητή), J. Malenovský, D. Šváby, C. Vajda και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 8ης Απριλίου 2014,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η A. Bero, εκπροσωπούμενη από τον P. Fahlbusch, Rechtsanwalt,
- ο E. Bouzalmate, εκπροσωπούμενος από τους G. Meyer και H. Habbe, Rechtsanwälte,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. de Ree, M. Bulterman και H. Stergiou,
- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Swedenborg και την A. Falk,
- η Ελβετική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Klingele,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Wils και την M. Κοντού-Durande,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 30ής Απριλίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348, σ. 98).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ, αφενός, της A. Bero και του Regierungspräsidium Kassel (Περιφερειακού Συμβουλίου του Δήμου του Kassel) και, αφετέρου, του E. Bouzalmate και του Kreisverwaltung Kleve (διοικητικής περιφέρειας του Δήμου του Kleve), σχετικά με τη νομιμότητα των αποφάσεων περί κρατήσεως ενόψει απομακρύνσεως που ελήφθησαν εις βάρος των ανωτέρω.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 6, 16 και 17 της οδηγίας 2008/115 έχουν ως εξής:
 - «(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004 ζήτησε την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομάκρυνσης και επαναπατρισμού, με βάση κοινούς κανόνες, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να επιστρέφουν με ανθρώπινους όρους και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους.
- [...]
- (6) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε η παύση της παράνομης παραμονής υπηκόων τρίτων χωρών να διενεργείται με δίκαιη και διαφανή διαδικασία. Σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου της ΕΕ, οι αποφάσεις δυνάμει της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να λαμβάνονται κατά περίπτωση και να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια που να συνεπάγονται ότι η εκτίμηση θα πρέπει να υπερβαίνει το απλό γεγονός της παράνομης διαμονής. [...]

[...]

- (16) Η χρήση της κράτησης με σκοπό την απομάκρυνση θα πρέπει να είναι περιορισμένη και να υπόκειται στην αρχή της αναλογικότητας όσον αφορά τα χρησιμοποιούμενα μέσα και τους επιδιωκόμενους στόχους. Η κράτηση δικαιολογείται μόνο για την προετοιμασία της επιστροφής ή για την εκτέλεση της διαδικασίας απομάκρυνσης και εφόσον δεν αρκεί η εφαρμογή λιγότερο αναγκαστικών μέτρων.
- (17) Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που τίθενται υπό κράτηση θα πρέπει να τυγχάνουν ανθρώπινης και αξιοπρεπούς μεταχείρισης, με σεβασμό των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων και σύμφωνα με το διεθνές και εθνικό δίκαιο. Με την επιφύλαξη της αρχικής σύλληψης από τις αρχές επιβολής του νόμου, που ρυθμίζεται από την εθνική νομοθεσία, η κράτηση θα πρέπει κατά κανόνα να γίνεται σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης.»

- 4 Το άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Αντικείμενο», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ως γενικές αρχές του κοινοτικού και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προστασίας των προσφύγων και των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.»

- 5 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/115, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται με την επιφύλαξη του δικαιώματος των κρατών μελών να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ διατάξεις ευνοϊκότερες για τα πρόσωπα στα οποία η οδηγία αυτή εφαρμόζεται, υπό τον όρον ότι οι διατάξεις αυτές είναι συμβατές με την εν λόγω οδηγία.

- 6 Το άρθρο 15 της ίδιας οδηγίας, που επιγράφεται «Κράτηση», ορίζει τα εξής:

«1. Εκτός εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση δύναται να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή αλλά λιγότερο αναγκαστικά μέτρα, τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν απλώς υπό κράτηση υπήκοο τρίτης χώρας υποκείμενο σε διαδικασίες επιστροφής, για την προετοιμασία της επιστροφής και/ή τη διεκπεραίωση της διαδικασίας απομάκρυνσης, ιδίως όταν:

- α) υπάρχει κίνδυνος διαφυγής, ή
- β) ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής ή τη διαδικασία απομάκρυνσης.

Οιαδήποτε κράτηση έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και διατηρείται μόνο καθόσον χρόνο η διαδικασία απομάκρυνσης εξελίσσεται και εκτελείται με τη δέουσα επιμέλεια.

[...]

5. Η κράτηση εξακολουθεί καθ' όλη τη χρονική περίοδο κατά την οποία πληρούνται οι όροι της παραγράφου 1 και είναι αναγκαία για να διασφαλισθεί η επιτυχής απομάκρυνση. Κάθε κράτος μέλος καθορίζει περιορισμένη περίοδο κράτησης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το εξάμηνο.

6. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να παρατείνουν το χρονικό διάστημα που αναφέρεται στην παράγραφο 5 παρά μόνο για περιορισμένο χρόνο που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, παρ' όλες τις εύλογες προσπάθειές τους, η επιχείρηση απομάκρυνσης είναι πιθανόν να διαρκέσει περισσότερο επειδή:

- α) ο συγκεκριμένος υπήκοος της τρίτης χώρας αρνείται να συνεργασθεί, ή

β) καθυστερεί η λήψη αναγκαίων εγγράφων από τρίτες χώρες.»

- 7 Το άρθρο 16 της οδηγίας 2008/115, με τίτλο «Όροι κράτησης», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα ακόλουθα:

«Η κράτηση λαμβάνει χώρα κατά κανόνα σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης. Οσάκις κράτος μέλος δεν μπορεί να εξασφαλίσει διαμονή σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης και είναι υποχρεωμένο να χρησιμοποιεί σωφρονιστικό κατάστημα, οι υπό κράτηση υπήκοοι τρίτων χωρών κρατούνται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου.»

Το γερμανικό δίκαιο

- 8 Το άρθρο 62a, παράγραφος 1, του νόμου περί διαμονής, επαγγελματικής δραστηριότητας και ενσωματώσεως των αλλοδαπών στο ομόσπονδιακό έδαφος (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet), της 30ής Ιουλίου 2004 (BGBl. 2004 I, σ. 1950), όπως έχει τροποποιηθεί (BGBl. 2011 I, σ. 2258), που μεταφέρει το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 στην εσωτερική έννομη τάξη, ορίζει τα ακόλουθα:

«Η κράτηση ενόψει απομακρύνσεως λαμβάνει χώρα κατά κανόνα σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως. Οσάκις ένα ομόσπονδο κράτος δεν διαθέτει ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως, είναι δυνατή η κράτηση σε άλλα σωφρονιστικά καταστήματα του ομόσπονδου αυτού κράτους· στην περίπτωση αυτή, τα υπό κράτηση πρόσωπα εν αναμονή της απομακρύνσεώς τους πρέπει να κρατούνται χωριστά από τους λοιπούς κρατούμενους.»

Οι διαφορές στις κύριες δίκες και τα προδικαστικά ερωτήματα

Υπόθεση C-473/13

- 9 Η Α. Bero, η οποία, κατά το αιτούν δικαστήριο, είναι πιθανώς Σύρια υπήκοος, υπέβαλε αίτηση ασύλου στη Γερμανία. Δεδομένου ότι η αίτηση αυτή απερρίφθη, η υπηρεσία αλλοδαπών ζήτησε από το Amtsgericht Frankfurt am Main την απομάκρυνσή της από το γερμανικό έδαφος. Το δικαστήριο αυτό διέταξε, στις 6 Ιανουαρίου 2011, την κράτηση της Α. Bero έως τις 17 Φεβρουαρίου 2001 ενόψει της απομακρύνσεώς της. Η έφεση που άσκησε η Α. Bero κατά της αποφάσεως αυτής απορρίφθηκε από το Landgericht Frankfurt am Main.
- 10 Δεδομένου ότι στη Γερμανία εναπόκειται στα ομόσπονδα κράτη να εκτελούν τα μέτρα κρατήσεως ενόψει απομακρύνσεως, το ομόσπονδο κράτος της Έσσης προέβη στην κράτηση της Α. Bero στο σωφρονιστικό κατάστημα της Φρανκφούρτης, που είναι κοινό σωφρονιστικό κατάστημα. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, αντιθέτως προς την κατάσταση που επικρατεί σε άλλα ομόσπονδα κράτη του κράτους μέλους αυτού, στο ομόσπονδο κράτος της Έσσης δεν υπάρχουν ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως υπό την έννοια της οδηγίας 2008/115.
- 11 Στις 2 Φεβρουαρίου 2011 η Α. Bero αφέθηκε ελεύθερη κατόπιν αιτήσεως την οποία υπέβαλε στην αρμόδια για την εξέταση των υπερβολικά αυστηρών περιπτώσεων επιτροπή του ομόσπονδου κράτους της Έσσης. Με την αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η Α. Bero επιδιώκει να αναγνωριστεί ότι η απόφαση του Amtsgericht Frankfurt am Main με την οποία διατάχθηκε η κράτησή της καθώς και η απόρριψη της συνακόλουθης εφέσεώς της από το Landgericht Frankfurt am Main έθιξαν τα δικαιώματά της.
- 12 Κατά το Bundesgerichtshof, η λύση της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115.

- 13 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συνεπάγεται το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας [2008/115] υποχρέωση ενός κράτους μέλους να εξασφαλίζει ότι η κράτηση ενόψει απομακρύνσεως λαμβάνει χώρα, κατά κανόνα, σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως, ακόμα και όταν τέτοιες εγκαταστάσεις δεν υφίστανται παρά σε ορισμένα μόνον ομόσπονδα κράτη του εν λόγω κράτους μέλους;»

Υπόθεση C-514/13

- 14 Ο Ε. Bouzalmate, Μαροκινός υπήκοος, εισήλθε παράνομα στη Γερμανία στις 24 Σεπτεμβρίου 2010 και ζήτησε, στις 8 Οκτωβρίου του ιδίου έτους, να του αναγνωριστεί το καθεστώς του πρόσφυγα.
- 15 Με απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2012, η οποία κατέστη τελεσίδικη και εκτελεστή στις 25 Ιανουαρίου 2012, το Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Ομοσπονδιακό Γραφείο Μεταναστεύσεως και Προσφύγων) απέρριψε την αίτηση αυτή και διέταξε τον ενδιαφερόμενο να εγκαταλείψει τη γερμανική επικράτεια εντός μίας εβδομάδας από την κοινοποίηση της αποφάσεως αυτής, επ' απειλή αναπομπής του στη χώρα καταγωγής του. Στις 2 Μαρτίου 2012 ο Δήμος του Geldern (διοικητική περιφέρεια του Kleve), στην αρμοδιότητα του οποίου είχε υπαχθεί ο Ε. Bouzalmate, διαπίστωσε ότι ο τελευταίος είχε εγκαταλείψει την πόλη χωρίς να γνωστοποιήσει τη νέα του διεύθυνση.
- 16 Ο Ε. Bouzalmate συνελήφθη στις 25 Μαρτίου 2013 και, στις 9 Απριλίου του ιδίου έτους, το Amtsgericht München τον καταδίκασε για παράνομη διαμονή σε στερητική της ελευθερίας ποινή πέντε μηνών με αναστολή. Αφού αφέθηκε ελεύθερος μετά την προσωρινή κράτησή του, ο ενδιαφερόμενος δεν παρουσιάστηκε ούτε ενώπιον της υπηρεσίας αλλοδαπών του Landratsamt Kleve (διοικητικές υπηρεσίες της περιφέρειας του Kleve) ούτε ενώπιον κάποιας άλλης αρχής.
- 17 Στις 13 Ιουλίου 2013 ο Ε. Bouzalmate συνελήφθη εκ νέου στο Μόναχο και, με απόφαση της 26ης Ιουλίου του έτους αυτού, το Amtsgericht München διέταξε την κράτησή του, εν αναμονή της απομακρύνσεώς του, μέγιστης διάρκειας δέκα εβδομάδων από τις 14 Ιουλίου 2013, ήτοι το πολύ έως τις 21 Σεπτεμβρίου 2013.
- 18 Κατόπιν απόπειρας αυτοκτονίας, στις 12 Σεπτεμβρίου 2013, ο Ε. Bouzalmate εισήχθη σε ψυχιατρική κλινική. Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση αυτή, η υπηρεσία αλλοδαπών του Landratsamt Kleve ακύρωσε την εκτέλεση της απομακρύνσεως του Ε. Bouzalmate, η οποία είχε οριστεί για τις 16 Σεπτεμβρίου 2013.
- 19 Η ψυχιατρική νοσηλεία του Ε. Bouzalmate έληξε στις 20 Σεπτεμβρίου 2013 και το Amtsgericht München, επιληφθέν νέας αιτήσεως του Landratsamt Kleve, διέταξε, με απόφαση της ίδιας ημέρας, την παραμονή του Ε. Bouzalmate υπό κράτηση σε ειδική πτέρυγα του σωφρονιστικού καταστήματος του Μονάχου, προοριζόμενη για άτομα τα οποία τελούν στην ίδια κατάσταση, έως ότου καταστεί δυνατή η απομάκρυνσή του, το αργότερο έως τις 19 Οκτωβρίου 2013.
- 20 Ο Ε. Bouzalmate προσέβαλε την εν λόγω απόφαση του Amtsgericht München ενώπιον του Landgericht München I.

- 21 Διερωτώμενο σχετικά με την κράτηση των προσώπων τα οποία εμπίπτουν στην οδηγία 2008/115 σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως, την οποία προβλέπει το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, το Landgericht München I αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συνεπάγεται το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας [2008/115] υποχρέωση ενός κράτους μέλους να εξασφαλίζει ότι η κράτηση ενόψει απομακρύνσεως λαμβάνει χώρα, κατά κανόνα, σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως, ακόμα και όταν τέτοιες εγκαταστάσεις υφίστανται σε ορισμένα μόνον ομόσπονδα κράτη του κράτους αυτού, όχι όμως σε εκείνο όπου πρόκειται να εκτελεστεί η κράτηση βάσει των κανόνων που διέπουν την ομόσπονδη διοικητική διάρθρωση του εν λόγω κράτους μέλους;»

- 22 Κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου, το καθορισθέν τμήμα εξέτασε κατά πόσον ήταν αναγκαίο να εφαρμοστεί η επείγουσα διαδικασία του άρθρου 107 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Το εν λόγω τμήμα αποφάσισε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να μη δεχθεί το αίτημα αυτό.
- 23 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 22ας Οκτωβρίου 2013, οι υποθέσεις C-473/13 και C-514/13 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 24 Με τα ερωτήματά τους, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος υποχρεούται, κατά κανόνα, να εξασφαλίζει ότι η κράτηση των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών ενόψει της απομακρύνσεώς τους λαμβάνει χώρα σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως του κράτους αυτού, έστω και αν το εν λόγω κράτος μέλος έχει ομοσπονδιακή δομή, το δε ομόσπονδο κράτος που είναι αρμόδιο να αποφασίσει και να εκτελέσει την κράτηση αυτή δυνάμει του εθνικού δικαίου δεν διαθέτει τέτοιες εγκαταστάσεις κρατήσεως.
- 25 Πρέπει εκ προοιμίου να παρατηρηθεί ότι η πρώτη περίοδος του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 θέτει την αρχή σύμφωνα με την οποία η κράτηση των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών ενόψει της απομακρύνσεώς τους λαμβάνει χώρα σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως. Η δεύτερη περίοδος της διατάξεως αυτής προβλέπει παρέκκλιση από την αρχή αυτή, η οποία, ως τοιαύτη, πρέπει να ερμηνεύεται στενά (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, σκέψη 86).
- 26 Όπως επισήμανε η Γερμανική Κυβέρνηση, αυτή η δεύτερη περίοδος του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 δεν είναι διατυπωμένη κατά τον ίδιο τρόπο σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις. Πράγματι, στη γερμανική της απόδοση, η διάταξη αυτή ορίζει ότι «οσάκις κράτος μέλος δεν διαθέτει ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως, η δε κράτηση πρέπει να λάβει χώρα σε σωφρονιστικό κατάστημα, οι υπήκοοι τρίτης χώρας κρατούνται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου». Στις λοιπές γλωσσικές αποδόσεις της, η εν λόγω διάταξη αναφέρεται όχι στην ανυπαρξία ειδικών εγκαταστάσεων κρατήσεως, αλλά στο ότι το κράτος μέλος «δεν μπορεί» να εξασφαλίζει την κράτηση των εν λόγω υπηκόων σε τέτοιες εγκαταστάσεις.
- 27 Κατά την ίδια αυτή κυβέρνηση, οι άλλες αυτές γλωσσικές αποδόσεις της δεύτερης περιόδου του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 αφήνουν ευρύτερη διακριτική ευχέρεια στις εθνικές αρχές από αυτή που προκύπτει από την απόδοση της περιόδου αυτής στη γερμανική γλώσσα, οπότε η αδυναμία κρατήσεως των εν λόγω υπηκόων τρίτων χωρών σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως θα μπορούσε να συνδέεται με το γεγονός ότι στο συγκεκριμένο ομόσπονδο κράτος ενός κράτους μέλους, το οποίο είναι αρμόδιο δυνάμει του εσωτερικού δικαίου για την εκτέλεση μέτρου κρατήσεως, δεν υπάρχουν ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως.

- 28 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η προβλεπόμενη από την πρώτη περίοδο του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 υποχρέωση εξασφάλισης της κρατήσεως, κατά κανόνα, σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως επιβάλλεται στα κράτη μέλη αυτά καθαυτά και όχι στα κράτη μέλη αναλόγως της αντίστοιχης διοικητικής ή συνταγματικής δομής τους.
- 29 Οι εθνικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας με την οποία μεταφέρεται το άρθρο 16 της οδηγίας 2008/115 στην εσωτερική έννομη τάξη οφείλουν, κατά συνέπεια, να είναι σε θέση να εξασφαλίζουν την κράτηση σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως.
- 30 Συνεπώς, αν η εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας με την οποία η οδηγία 2008/115 μεταφέρεται στην εσωτερική έννομη τάξη έχει αναταθεί, εντός κράτους μέλους, σε αρχές υπαγόμενες σε ομόσπονδο κράτος, το γεγονός ότι, σε ορισμένα ομόσπονδα κράτη, οι αρμόδιες αρχές έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίζουν την κράτηση σε ειδικές εγκαταστάσεις δεν μπορεί να συνιστά επαρκή μεταφορά της οδηγίας 2008/115 στο εσωτερικό δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους αν οι αρμόδιες αρχές άλλων ομόσπονδων κρατών του ίδιου αυτού κράτους μέλους στερούνται αυτής της δυνατότητας.
- 31 Αυτή η ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 δεν συνεπάγεται, πάντως, ότι ένα κράτος μέλος το οποίο, όπως η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, έχει ομοσπονδιακή δομή υποχρεούται να δημιουργήσει ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως σε κάθε ομόσπονδο κράτος. Οφείλει, ωστόσο, να εξασφαλίζει, ιδίως δυνάμει συμφωνιών διοικητικής συνεργασίας, ότι οι αρμόδιες αρχές ομόσπονδου κράτους μη διαθέτοντος τέτοιες εγκαταστάσεις μπορούν να τοποθετούν τους υπηκόους τρίτων χωρών, εν αναμονή της απομακρύνσεώς τους, σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως ευρισκόμενες εντός άλλων ομοσπόδων κρατών.
- 32 Υπό τις συνθήκες αυτές, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος υποχρεούται, κατά κανόνα, να εξασφαλίζει ότι η κράτηση των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών ενόψει της απομακρύνσεώς τους λαμβάνει χώρα σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως του κράτους αυτού, έστω και αν το εν λόγω κράτος μέλος έχει ομοσπονδιακή δομή, το δε ομόσπονδο κράτος που είναι αρμόδιο να αποφασίσει και να εκτελέσει την κράτηση αυτή δυνάμει του εθνικού δικαίου δεν διαθέτει τέτοιες εγκαταστάσεις κρατήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 33 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος υποχρεούται, κατά κανόνα, να εξασφαλίζει ότι η κράτηση των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών ενόψει της απομακρύνσεώς τους λαμβάνει χώρα σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως του κράτους αυτού, έστω και αν το εν λόγω κράτος μέλος έχει ομοσπονδιακή δομή, το δε ομόσπονδο κράτος που είναι αρμόδιο να αποφασίσει και να εκτελέσει την κράτηση αυτή δυνάμει του εθνικού δικαίου δεν διαθέτει τέτοιες εγκαταστάσεις κρατήσεως.

(υπογραφές)